

'Nederland verandert en de zorg verandert mee'

Gerda van Beek,
journalist

De traditionele en altijd goed bezochte zorgconferentie van Transmuraal Netwerk Midden-Holland vond dit jaar op 28 oktober plaats met als thema de informele zorg. Een actueel onderwerp, dat de overheid uitdraagt met de slogan 'Nederland verandert en de zorg verandert mee'.

Lia Donkers, directeur Transmuraal Netwerk Midden-Holland vat de verandering beknopt samen: "In onze verzorgingsstaat heeft de formele zorg de informele zorg verdrongen. Dat wordt teruggedraaid: er zal een groter beroep worden gedaan op mantelzorgers en vrijwilligers."

Vrijwilligers

Dat klinkt simpel, maar dat is het niet. Henk Nies, voorzitter RvB Vilans, begon zijn verhaal met een complexe illustratie van de veranderingen per 2015. "Dit is nog een vereenvoudigde versie. Makkelijker kunnen we het niet maken", zegt hij fijntjes. "We moeten naar een participatiesamenleving, zoals de koning aangaf op prinsjesdag." In feite is dat al aan de gang, betoogt de Vilans-voorzitter. "Er zijn reeds 450.000 vrijwilligers gemiddeld 4 tot 5 uur per week actief in de zorg. Die inzet vertegenwoordigt een kwart miljard euro per jaar."

Mantelzorg

Bij de mantelzorg gaat het om nog grotere aantallen. Nies licht toe: "Een mantelzorger zorgt voor iemand met wie hij een emotionele band heeft, meer dan 8 uur per week of langer dan 3 maanden." Mantelzorgers kunnen niet kiezen, zoals vrijwilligers. Dat geldt op dit moment voor 1,5 miljoen mensen en dat aantal stijgt

nog de komende jaren. Zo'n 60% is vrouw en de helft van de mantelzorgers is tussen 45 en 65 jaar, aldus Nies. "De mantelzorg vertegenwoordigt zo'n 7 miljard euro."

"Mensen doen mantelzorg uit plichtsgevoel, maar zien het ook als waardevol en belangrijk", benadrukt Nies. De voordelen: "Het houdt mensen actief en het kan opnames uitstellen. Ondersteuningsprogramma's zijn daarom heel zinvol, want mantelzorg is zwaar en kan leiden tot sterke overbelasting. Het heeft negatieve effecten op de gezondheid, zelfs op de eigen levensverwachting, dus het gaat ver." Nies wijst op nieuwe vormen van vrijwilligersinzet,

zoals buurthulp, vindplaatsen voor hulpvragers en -aanbieders en ruildiensten en geeft aan dat mensen het soms lastig vinden om hulp te vragen.

Goed samenspel nodig

"De participatiesamenleving is er al", concludeert Nies. "Let wel: het gaat om het aflatten van de zorg, het overgrote deel blijft bestaan. Formele en informele zorg moeten komen tot goed samenspel. Daar ligt de uitdaging." Dat dit samenspel nog niet altijd vanzelfsprekend is, blijkt uit het verhaal van Mohammed Benzakour. Hij is de mantelzorger van zijn moeder, die na een hersenbloeding halfzijdig

verlamd is en niet meer kan praten. Hij bezoekt haar bijna dagelijks in het verpleeghuis. Omdat ze als Marokkaanse niet graag Hollandse kost eet, nam hij zelf eten voor haar mee. Maar dat werd in het verpleeghuis niet toegestaan. Althans: niet in de kantine, hij vond een uitwijk in een kelderruimte, tot dat daar na verloop van tijd een slotje op zat.

De weerbarstige praktijk

De moeder van Benzakour is nooit naar school gegaan en kon daarom niets met de aanpak van de logopedie. Mohammed nam Koran-verzen op, die zijn moeder haar leven lang vijf maal daags als een soort mantra heeft opgezegd. De logopediste wilde daar echter niet mee werken: "Ik ga mij niet verdiepen in de Islam". Terwijl hij daarmee zelf in twee weken meer bereikte dan vier maanden logopedie. Als schrijver legde hij de gebeurtenissen vast, "niet als aanklacht tegen de zorg, maar als portret van mijn moeder." Inmiddels heeft hij met zijn boek 'Yemma' de E de Perronprijs 2013 gewonnen. En, belangrijker: met zijn scherpe observatie heeft hij ook de zorg bewust gemaakt van het cultureel onbegrip en de bureaucratie die een goede, menselijke zorg-op-maat in de weg staan. Want als vrijwilligers en mantelzorgers moeten participeren, moeten ze wel serieus worden genomen.

Interactieve workshops

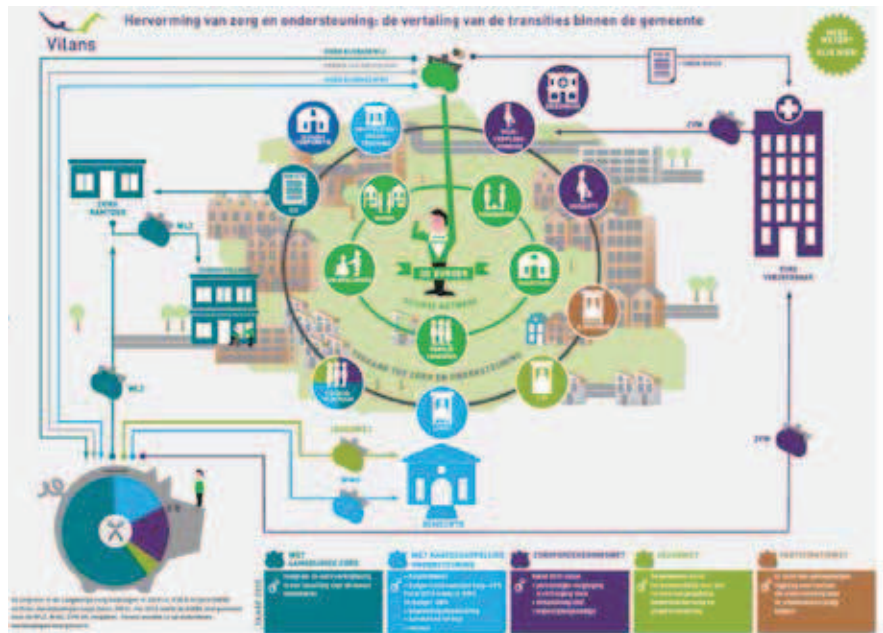
Een goede samenwerking tussen formele en informele zorg stond ook centraal in de vijf workshops.

Vrijwillige en professionele hulp op marktplaats

De website Zorgvoorelkaar.com brengt hulpvragers en hulpaanbieders met succes bij elkaar. Bijna 12.000 vrijwilligers en professionals hebben zich aangemeld en ruim 8.000 hulpvragen zijn gesteld. Eenmalig of voor langere tijd. Vrijwillige hulp of professionele (betaalde) hulp. Alles kan en mag.

Netwerkparticipatie in de ouderenzorg

Bij familie- of netwerkparticipatie van de Vierstroom gaat het om welzijns-

activiteiten voor bewoners vanuit hun netwerk. Inzet van familieleden vergroot het welbevinden van bewoners. Het experiment is een succes: maar met de constatering dat de samenwerking tussen de zorgmedewerkers en de netwerken spannend is.

Informele zorg, welk recept heeft uw patiënt nodig?

Tientallen professionals wisselden onder leiding van Zorgbelang Zuid-Holland tips en tricks uit over het zoeken en behouden van een goede balans tussen professionele en informele zorg. "Stop niet met luisteren naar je cliënt, zelfs niet op het sterfbed" en "Vraag hulp aan kinderen of familie als de cliënt dat zelf niet durft" waren tips voor de deelnemers.

Burgerkracht en netwerkactiviteiten in de wijk

Welke informele zorg is er eigenlijk beschikbaar voor jongeren, volwassenen met een chronische/psychische ziekte of lichamelijke/verstandelijke beperking en voor kwetsbare ouderen? Marjan Möhle van het Expertisecentrum voor Jeugd, Samenleving en Ontwikkeling (JSO) en Inez Plompen van Palet Welzijn legden de deelnemers een matrix voor van de verschillende vormen van mantelzorg, georganiseerd vrijwilligerswerk en steun uit de buurt.

Bijzondere mantelzorgondersteuning bij dementie

Bij dementie heeft de mantelzorg het zwaar. In de regio zijn er Alzheimerscafés, waar mantelzorgers elkaar kunnen ontmoeten. Georganiseerde vakantie voor dementerenden en mantelzorgers behoren tot de mogelijkheden en zorgtaken kunnen worden overgenomen, waardoor de mantelzorg de handen even vrij heeft. De praktijk wijst uit dat deze ondersteuning hard nodig is.

Informele zorg op z'n Marokkaans

Het verhaal van Mohammed Benzakour toonde het cultuurverschil al aan. De Marokkaanse gemeenschap in Middel-Holland is de grootste etnische groep. Het geven van informele zorg is gemeengoed binnen hun cultuur. Maar dat betekent zeker niet ondersteuning van buitenaf niet nodig is.

Luchtige afsluiting

Cabaretier Johan van der Sande maakte een humoristische samenvatting van de toespraken: van de uitspraak "van zorgen word je gelukkig" maakte hij een vrolijk refrein en de uitspraak "zitten is het nieuwe roken" trok hij al tokkelend op een gitaar energiek in het hilarische. Kortom: een gezellige afsluiting van een interessante avond.